

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΜΑΚΡΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Αν κάτι κάναμε φέτος, είναι να προτείνουμε μία μέθοδο· πώς να μιλάμε για το τέλος του κόσμου. Ας τη θυμίσουμε: Ιστορική προσέγγιση, εστίαση στη δεκαετία του '70, προσήλωση στην αυτονομία του κράτους, τον ταξικό και διακρατικό ανταγωνισμό.

Πρόσφατα, οι λογογράφοι του Γάλλου Προέδρου Εμμανουέλ Μακρόν (άνθρωποι διόλου αμελητέων ικανοτήτων) περιέγραψαν την κατάσταση του πλανήτη και της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε μια δώωρη ομιλία που κυκλοφορεί στο διαδίκτυο με τον τίτλο «Sorbonne 2.0» - και χαϊδευτικά, «η Ευρώπη μπορεί να πεθάνει».¹ Θα παρακολουθήσουμε αυτή την ομιλία για τρεις λόγους: (α) Αποτελεί πολύ ακριβέστερη περιγραφή της «πραγματικότητας» και της «επικαιρότητας» απ' ό,τι... η ζωντανή αναμετάδοση της ανταλλαγής πυραύλων Ιράν-Ισραήλ (για να αναφέρουμε ένα τυχαίο παράδειγμα). (β) Αναδεικνύει ζητήματα που θα έπρεπε να απασχολούν κάθε συνεπή αντιεξουσιαστή. (γ) Παρέχει μια εξαιρετη ευκαιρία να δοκιμάσουμε τις μεθόδους περιγραφής του τέλους του κόσμου που σερβίραμε στα προηγούμενα τεύχη.

Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΠΛΑΝΗΤΗ

Σύμφωνα που λέτε με τον Πρόεδρο, ο πλανήτης διανύει μια «άνευ προηγουμένου περίοδο αναταραχής, μείζονων μετατροπών και αλληπάλληλων κρίσεων». Οι «κρίσεις» είναι το Brexit, η πανδημία και ο ρωσοουκρανικός πόλεμος (ο Πρόεδρος ξεκινάει από το 2016 για να μην του βγει πολύ μακρύς ο κατάλογος). Οι «μετατροπές» είναι «η ψηφιακή μετάβαση, η τεχνητή νοημοσύνη, το περιβάλλον και η απανθρακοποίηση», δηλαδή ακριβώς οι «τεχνολογικές» και «περιβαλλοντικές» εξελίξεις που συνήθως παρουσιάζονται ως «υπαρξιακές απειλές για την ανθρωπότητα».

Μέσα σε όλα ετούτα τα εξωτικά, η «αναταραχή», που είναι και το πιο γενικό χαρακτηριστικό της εποχής μας, έχει πολύ κλασικά αίτια. Στο επίκεντρο της αναταραχής βρίσκονται «οι αυξανόμενες εντάσεις» μεταξύ του αμερικανικού και του κινεζικού κράτους. Η «διπολική αντιπαράθεση» μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας συνοδεύεται από την «απόφαση των δύο ηγέτιδων παγκόσμιων δυνάμεων να πάψουν να σέβονται τους κανόνες του διεθνούς εμπορίου». Οι επιπτώσεις επί της «Ευρώπης» είναι δραματικές:

Μεταξύ του 1993 και του 2022, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ στις ΗΠΑ αυξήθηκε κατά σχεδόν 60%. Στην Ευρώπη αυξήθηκε κατά λιγότερο από 30%. Αυτά προτού ακόμη οι ΗΠΑ περάσουν τον Νόμο Απομείωσης του Πληθωρισμού (Inflation Reduction Act), μια μεγάλης κλίμακας πολιτική προσέλκυσης των βιομηχανιών μας και επιχορήγησης των πράσινων βιομηχανιών και τεχνολογιών. [Δηλαδή] οι κανόνες του παιχνιδιού έχουν αλλάξει με πολύ απλό τρόπο: Οι δύο ηγέτιδες παγκόσμιες δυνάμεις έχουν αποφασίσει να πάψουν να σέβονται τους κανόνες του διεθνούς εμπορίου. Το θέτω πολύ απλά, αλλά αυτή είναι η πραγματικότητα από τον Νόμο Απομείωσης του Πληθωρισμού και μετά. (...) Κατά συνέπεια, εμείς δεν μπορούμε πλέον να επιτύχουμε τους στόχους μας. Ο κίνδυνος είναι προφανώς η μειωμένη ευημερία μας (...).

Στον κόσμο του Προέδρου Μακρόν, οι «κρίσεις», όπως ο ιός και ο πόλεμος, συνδέονται· γιατί δεν είναι παρά επιφαινόμενα της κατάρρευσης των «κανόνων» των διακρατικών σχέσεων. Εδώ η επιχορήγηση της πράσινης βιομηχανίας δεν αποσκοπεί τόσο στην «αντιμετώπιση της ανθρωπογενούς κλιματικής αλλαγής», όσο στη σιωπηρή παραβίαση «των κανόνων του διεθνούς εμπορίου». Το διεθνές εμπόριο με τη σειρά του εννοείται ως παίγνιο μηδενικού αθροίσματος, όπου ό,τι κερδίζει ο ένας έχει αποσπαστεί από κάποιον άλλο. Κατά συνέπεια οι «εντάσεις» αυξάνονται και αποκτούν στρατιωτικά χαρακτηριστικά: μια παγκόσμια «αύξηση των στρατιωτικών δαπανών, της τεχνολογικής καινοτομίας και των στρατιωτικών δυνατοτήτων» χαρακτηρίζει τα τελευταία έτη. Ο Πρόεδρος

Μερκαντιλισμός και πολεμική οικονομία στα τέλη του 19ου αιώνα. Η Γηραιά Αλβιόνα έκανε τέτοια, των Γάλλων τρέχανε τα σάλια, οι Γερμανοί πετούσαν στους ανέμους της νοημοσύνης... και έγινε ό,τι έγινε.

Ε. ΟΧΙ ΚΑΙ ΑΝΕΥ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΑΝΑΤΑΡΑΧΗ!

Είμαστε το ελληνόφωνο αντιεξουσιαστικό έντυπο που μάντεψε τις σκέψεις του Γάλλου Προέδρου πιο έγκαιρα από όλα τα άλλα. Το κατόρθωμα καθόλου δεν μειώνεται από την σχετική σπάνη άλλων ελληνόφωνων αντιεξουσιαστικών εντύπων και έλαβε χώρα 11 χρόνια πριν, στο «Μερκαντιλισμός, 16ος αιώνας και άλλοι ξεπερασμένοι αρχαϊσμοί», *Antifa* #35, 03/2013. Πηγαίνετε να το δείτε στο ίντερνετ (των Αμερικάνων), όχι για να θαυμάσετε το κατόρθωμα, αλλά για να δείτε τι είναι ο μερκαντιλισμός, αν η «αναταραχή» και οι αιτίες της είναι άνευ προηγουμένου, και αν τελικά ο 16ος αιώνας έχει κάποια σχέση με τον 21ο.

Μακρόν, που αυτά ακριβώς θέλει να πει, συνοψίζει την κατάσταση με τη φράση:

Οι μέρες που η Ευρώπη αγόραζε την ενέργεια και τα λιπάσματά της από τη Ρωσία, ανέθετε τη βιομηχανική της παραγωγή στην Κίνα και βασιζόταν στις ΗΠΑ για την ασφάλειά της, έχουν τελειώσει.

Οι εξοικειωμένοι με τις μεθόδους προσέγγισης του τέλους του κόσμου που έχουμε καταθέσει από την αρχή της «πανδημίας», δεν θα νιώσουν αμηχανία μπροστά στη διαπίστωση ότι η «ευρωπαϊκή βιομηχανία» έχει μετακομίσει στην Κίνα παραμένοντας με κάποιο τρόπο «ευρωπαϊκή». Και γενικότερα όμως, δεν θα δυσκολευτούν να χρησιμοποιήσουν τον ιστορικό τους προσανατολισμό. Η ενεργειακή εξάρτηση της Γερμανίας από τη Ρωσία, η μετατροπή του κινεζικού προλεταριάτου σε κινητήρα της παγκόσμιας βιομηχανίας και η επανεδέσμευση των ΗΠΑ στο ΝΑΤΟ προέκυψαν έπειτα από την αποχώρηση των ΗΠΑ από τη συνθήκη του Μπρέτον Γουντς το 1971. Όλα τους είναι το αποτέλεσμα των περιπλοκών διαπραγματεύσεων που οδήγησαν στο τέλος του Ψυχρού Πολέμου το 1989 και την «παγκόσμια ηγεμονία των ΗΠΑ». Αυτή είναι η διευθέτηση που αποδεικνύεται προσωρινή· που, σύμφωνα με τον Πρόεδρο Μακρόν, «έχει τελειώσει». Αυτό είναι το πραγματικό «τέλος του κόσμου». Το τέλος μιας προηγούμενης διευθέτησης του παγκόσμιου διακρατικού ανταγωνισμού. Είναι μια άποψη πολύ πιο ρεαλιστική και πολύ πιο καπιταλιστική από αυτές που εν τω μεταξύ σερβίρει η Greenpeace.

Προφανώς υπάρχουν εδώ ορισμένα ανοιχτά ερωτήματα, ειδικά για αντιεξουσιαστές που δεν θέλουν να τρώνε πίτουρα: πώς προέκυψε η ενεργειακή εξάρτηση της Γερμανίας από τη Ρωσία; Πώς προέκυψε η μετατροπή της Κίνας σε εργοστάσιο του πλανήτη; Πώς η Γαλλία, η Γερμανία και η Μεγάλη Βρετανία προσαρμόστηκαν στην περίοδο αμερικανικής ηγεμονίας που ακολούθησε; Πώς διατάχθηκε το διεθνές εμπόριο; Πώς αυτή η αφήγηση χωράει τις έννοιες του «περιβάλλοντος», του «κόβιντ», της «τεχνητής νοημοσύνης», των «εξωγήινων» και τους λοιπούς φερετζέδες του πραγματικού «τέλους του κόσμου»; Όσο γι' αυτά, θυμηθείτε όσα έχουμε ήδη πει (θα τα βάλουμε και σε εικόνες για να προσανατολιστείτε) και προσθέστε όσα θα πούμε τώρα, περιηγούμενοι στη γνώμη του Προέδρου για το τι πρέπει να κάνει «η Ευρώπη» μπροστά σε τούτο το πραγματικό «τέλος του κόσμου».

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΚΑΙ Η «ΕΥΡΩΠΗ»

Όπως καταλαβαίνουμε και από το χαϊδευτικό της ομιλίας, ο Πρόεδρος είναι της γνώμης ότι η κατάσταση είναι τόσο κρίσιμη που «η Ευρώπη είναι θνητή – μπορεί να πεθάνει». Όμως δεν πρέπει να είμαστε απαισιόδοξοι – «η Ευρώπη» μπορεί και να ζήσει. Ο δρόμος για να επιβιώσει είναι να επαναδιεκδικήσει την «κυριαρχία» [sovereignty] που απώλεσε στα πολλαπλά πεδία της κρατικής καπιταλιστικής πολιτικής, στο εσωτερικό και το εξωτερικό. Ο Πρόεδρος, που για προφανείς λόγους δεν θέλει να το θέσει ακριβώς έτσι, χωρίζει τα πεδία σε (α) Η γεωργική παραγωγή (β) Η βιομηχανική παραγωγή (γ) Η ενέργεια (δ) Η μετανάστευση (ε) Η τεχνολογική και βιομηχανική καινοτομία (στ) Η ιδεολογική ηγεμονία και (ζ) Ο στρατός (η σειρά είναι δική μας – θέλουμε να πούμε ότι όλα στο στρατό καταλήγουν). Ο Πρόεδρος τα προσεγγίζει όλα τους από μια οπτική γωνία που θα πρέπει να είναι ιδιαίτερα οικεία στους αναγνώστες ετούτου του ταπεινού εντύπου.

Η **γεωργία**, για παράδειγμα, είναι ίσως το κατ'εξοχήν ζήτημα «βιομηχανικής πολιτικής και κρατικής κυριαρχίας»:

Ποιος θα ήταν τόσο ανόητος ώστε να αναθέσει την παραγωγή του φαγητού του σε άλλους; Δεν έχουμε δικαίωμα να επιτρέψουμε την ανάπτυξη τροφικών εξαρτήσεων. Ομολογούμενός είχαμε και τέτοιες: αλλά έχουμε αρχίσει να τις αναιρούμε, ειδικά όσον αφορά τη ζωική πρωτεΐνη, την οποία είχαμε αναθέσει σε άλλες ηπείρους στα πλαίσια παλαιών, μεταπολεμικών γεωστρατηγικών επιλογών. Πρέπει να συνεχίσουμε την ενίσχυση της τροφικής μας κυριαρχίας (...) να αποφύγουμε τις εξαρτήσεις [γιατί] αν καταλήξεις εξαρτημένος όσον αφορά και τη φυτική πρωτεΐνη, αν καταλήξεις εξαρτημένος ως προς ένα τμήμα της ευρωπαϊκής διαίτας, άντε και καλή τύχη! (...)

Η «γεωπολιτική των τροφίμων» είναι η σημαντικότερη κατηγορία της βιομηχανικής πολιτικής, γιατί το κράτος πρέπει να θρέψει εμάς, που όπως θα καταλάβετε, υπό την οπτική του Προέδρου, δεν είμαστε παρά μια ειδική υποκατηγορία ζωικής πρωτεΐνης. Όσο για την υπόλοιπη **βιομηχανική παραγωγή**, αυτή υπόκειται στην κατάρρευση των κανόνων του διεθνούς εμπορίου, στην «επιστροφή στη φυσική κατάσταση» (αλήθεια έτσι το λέει) που σηματοδοτούν ο «αμερικανικός νόμος απομείωσης του πληθωρισμού και οι κινεζικές υπερεπενδύσεις». Η απάντηση σε τούτη την ύπουλη πολιτική «υπερεπιδότησεων» δεν μπορεί παρά να είναι η πληρωμή με το ίδιο νόμισμα – η ευρωπαϊκή επιστροφή στη «φυσική κατάσταση» που ο Πρόεδρος αποκαλεί «Made in Europe»:

Έχω δει πληθώρα αμερικανικών start-up, που υποτίθεται πως είναι το προϊόν αυθόρμητης επιχειρηματικής ιδιοφυΐας, να επηγορηγούνται μαζικά στα πλαίσια της αμερικανικής πολιτικής. Να κάνουμε το ίδιο. Βρισκόμαστε σε ανταγωνισμό. Η ευρωπαϊκή προτίμηση σε στρατηγικούς τομείς, όπως η άμυνα και το διάστημα, η εξαίρεση από τους κανόνες του ελεύθερου ανταγωνισμού για την υποστήριξη κομβικών τομέων που βρίσκονται σε μετάβαση, όπως η τεχνητή νοημοσύνη και οι πράσινες τεχνολογίες, αποτελούν βασικές στρατηγικές. Μόνο έτσι θα μπορέσουμε να αποκριθούμε στην υπερεπιδότηση της κινεζικής και της αμερικανικής βιομηχανίας.

Ο Πρόεδρος πιστεύει ότι η «αυθόρμητη επιχειρηματική ιδιοφυΐα» του Ίλον Μασκ και του κυρίου Ζούκεμπεργκ δεν είναι παρά φερετζές της αμερικανικής πολιτικής. Ο Πρόεδρος δεν πιστεύει καθόλου στο «ελεύθερο χέρι της αγοράς». Ο Πρόεδρος έχει πάψει να είναι φιλελεύθερος και έχει μετατραπεί σε σκληρό μερκαντιλιστή.

Ε. ΟΧΙ ΚΑΙ ΑΝΕΥ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΑΝΑΤΑΡΑΧΗ, ΜΕΡΟΣ ΙΙ

Το προηγούμενο τέλος του κόσμου. Ο Πρόεδρος των ΗΠΑ, Ρίτσαρντ Νίξον επισκέπτεται την κομμουνιστική Κίνα, το 1972. Την προηγούμενη χρονιά, είχε κανονίσει την μονομερή αποχώρηση των ΗΠΑ από τη συνθήκη του Μπρέτον Γουντς. Η επίσκεψη ήταν η εκκίνηση μιας αμερικανοκινεζικής συμμαχίας ενάντια στην ΕΣΣΔ. Σηματοδότησε την χειρότερη περίοδο στην ιστορία των διατλαντικών σχέσεων από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Οι σχετικές διαδικασίες κατέληξαν στη μετατροπή της Κίνας σε εργοστάσιο του πλανήτη και στην σημερινή εξάρτηση «της Ευρώπης» από την εργασία του κινεζικού προλεταριάτου. Αν θυμάστε, τότε που παλεύαμε με την «πανδημία», στήσαμε την επιχειρηματολογία μας γύρω από αυτά ακριβώς τα γεγονότα. Τελικά φαίνεται πως και ο Πρόεδρος Μακρόν τα θεωρεί σημαντικά.

Εν όψει των ευχάριστων μερκαντιλιστικών προοπτικών που ανοίγονται, η **ενέργεια** αποκτά δύο όψεις. Η μία όψη είναι η αναίρεση της ευρωπαϊκής εξάρτησης από το ρωσικό αέριο και τους υδρογονάνθρακες της Μέσης Ανατολής. Η άλλη όψη είναι η έμμεση επιδότηση της Ευρωπαϊκής βιομηχανίας μέσω απαγόρευσης των εισαγωγών. Μάλιστα, ο Πρόεδρος μπορεί να επιδιώξει τις δύο όψεις ταυτόχρονα χρησιμοποιώντας την περίπλοκη έννοια της «περιβαλλοντικής προστασίας». Από τη μια λοιπόν, «η απανθρακοποίηση του ενεργειακού τομέα είναι το κλειδί για τη συμφιλίωση του κλίματος, της κρατικής κυριαρχίας και της δημιουργίας θέσεων εργασίας». Ο στόχος εδώ είναι η «δημιουργία μιας Ευρώπης ελεύθερης κυκλοφορίας απανθρακοποιημένων ηλεκτρονίων» και ο Πρόεδρος σεμνά προτείνει τη στροφή στην πυρηνική ενέργεια, αλλά «ας γίνει όπως θέλει ο καθένας». Όπως όμως και αν επιτευχθεί αυτή η απεξάρτηση-από-τις-ξένες-πηγές-ενέργειας-που-την-είπαμε-απανθρακοποίηση, το αποτέλεσμα θα μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την προστασία της «Ευρωπαϊκής βιομηχανίας». Γιατί τότε τα εισαγόμενα εμπορεύματα «θα πρέπει να υπάγονται στους κανόνες παραγωγής που επιβάλαμε εμείς». Για παράδειγμα, «τα προϊόντα θα αναγράφουν το ανθρακικό τους αποτύπωμα, ώστε οι [450 εκατομμύρια] καταναλωτές να γνωρίζουν ότι το “Made in Europe” είναι σχεδόν πάντα καλύτερο για τον πλανήτη». Σε λιγότερο μαλακές κατευθύνσεις, «αν κάποιο προϊόν δεν ανταποκρίνεται σε βασικές προϋποθέσεις, δεν θα επιτρέπεται να εισέρχεται στην Ευρώπη». Και βέβαια, πρέπει να στηθούν «κοινές τελωνειακές υπηρεσίες» που θα κανονίζουν ώστε τα επιμέρους «περιβαλλοντικά μέτρα», όπως ο «συνοριακός φόρος άνθρακα» να μην παρακάμπτονται. Κατ' αυτό τον τρόπο, «η απανθρακοποιημένη παραγωγή είναι ευκαιρία επαναβιομηχάνισης και διατήρησης των βιομηχανιών μας εντός Ευρώπης».

Η υπονοούμενη αντικατάσταση των Κινέζων βιομηχανικών εργατών από εργάτες που εργάζονται εντός Ευρώπης, είναι όπως είδαμε ο ένας από τους τρεις πυλώνες επαναδιεκδίκησης της «κρατικής κυριαρχίας» (εργασία – ενέργεια – στρατός). Το ζήτημα της **μετανάστευσης** είναι προφανώς σχετικό, αφού θα παράσχει τους αναγκαίους εργάτες προς αντικατάσταση των Κινέζων. Ομολογουμένως, εδώ ο Πρόεδρος προσέχει ιδιαίτερος να μην πει τα πράγματα με το όνομά τους. Κατά τη γνώμη του, «η νέα Συμφωνία Μετανάστευσης και Ασύλου παρέχει νέα εργαλεία καταγραφής και επιτήρησης, καθώς και αποτελεσματικότερες συνθήκες επιστροφής στην χώρα πρώτης εισόδου». Η καταγραφή και

Ε, ΟΧΙ ΚΑΙ ΑΝΕΥ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΑΝΑΤΑΡΑΧΗ, ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ

Ξανά το προηγούμενο τέλος του κόσμου. Ο Γερμανός καγκελάριος Βίλι Μπραντ επισκέπτεται τη Μόσχα, 1970. Η γερμανική «Ανατολική Πολιτική» που εγκαινιάστηκε τότε, κατέληξε στην «εξάρτηση» της Γερμανίας από το ρωσικό φυσικό αέριο, ειδικά από το 1980 και μετά. Ο εμπνευστής της «Ανατολικής Πολιτικής» λεγόταν Ίγκον Μπαρ. Λέγεται πως κάποτε, επισκεπτόμενος μια σχολική αίθουσα, είχε ενημερώσει τους μαθητές για τον τρόπο σκέψης του με τα εξής λόγια: «Η διεθνής πολιτική δεν έχει καμία σχέση, ούτε με τη δημοκρατία, ούτε με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η διεθνής πολιτική έχει να κάνει με το κρατικό συμφέρον. Να το θυμάστε πάντα, ό,τι κι αν σας λένε στο μάθημα της ιστορίας».⁴

επιτήρηση των μεταναστών εργατών είναι σημαντική γιατί έτσι «η Ευρώπη» θα μπορεί να διαπραγματευθεί καλύτερα με τις χώρες προέλευσης, οδηγώντας σε «διαφανέστερες συνθήκες συνδιαλλαγής» [conditionalities].² Η μετανάστευση ολοκληρώνει την πολιτική Made in Europe αν προσθέσει κανείς στον τορβά τις δυνατότητες επιτήρησης των συνόρων (είπαμε: τελωνεία) και την πίεση των χωρών προέλευσης μεταναστών μέσω των ευρωπαϊκών «εμπορικών προτιμήσεων». Στόχος είναι ο ακριβής καθορισμός του αναγκαίου εργατικού δυναμικού σύμφωνα με τις υπόλοιπες αναγκαιότητες των δύσκολων καιρών μας, αλλά αυτή είναι μοναχά η γνώμη μας. Εναλλακτικά, μπορεί κανείς να ακολουθήσει τις διατυπώσεις του Προέδρου, σύμφωνα με τις οποίες πρόκειται απλά για ζήτημα «ανθρωπίνων δικαιωμάτων».

Τα ζητήματα της **τεχνολογικής καινοτομίας** είναι ομοίως συσκοτισμένα. Οπωσδήποτε οι ευρωπαϊκές ερευνητικές πολιτικές πρέπει να καθορίζονται από κανονική «ψύχωση για παραγωγικότητα», αφού έτσι θα μειωθούν οι τιμές της μονάδας του εμπορεύματος με ευεργετικά αποτελέσματα για το εξωτερικό εμπόριο. Από την άλλη, ο Πρόεδρος προτείνει την ίδρυση μιας ευρωπαϊκής DARPA. Η έμπνευσή του είναι αμερικανική και κείνσιανή: τα αρχικά σημαίνουν Defense Advanced Research Projects Agency [Υπηρεσία Προωθημένων Αμυντικών Ερευνητικών Έγχειρημάτων]. Από την πολιτική σκοπιά, η εν λόγω αμερικανική υπηρεσία έχει προσφέρει τα μέγιστα στη σύνδεση πανεπιστημίων και στρατού εδραίωνοντας τις σχετικές ιδεολογίες. Την ίδια στιγμή όμως, η DARPA έχει χρησιμεύσει ως αναπόσπαστο κομμάτι της πολεμικής οικονομίας, δηλαδή ως πραγματική καταβόθρα κρατικού χρήματος το οποίο παρουσιάζεται ως «ερευνητικές επιδοτήσεις», στην πράξη όμως επιδοτεί στρατηγικούς τομείς της εθνικής παραγωγής παρακάμπτοντας τους κανόνες του διεθνούς εμπορίου. Το αποτέλεσμα είναι συνήθως φούμαρα του είδους «γιγάντιος υπόγειος επιταχυντής σωματιδίων που ανακάλυψε την αλήθεια για τον κόσμο» και «πλανητικό δίκτυο δορυφόρων που παρακολουθεί πιθανή δράση εξωγήινων». Εν τω μεταξύ όμως η εθνική χαλυβουργία και τσιμεντοβιομηχανία έχουν επιδοτηθεί για να φτιάξουν τσιμέντο και χάλυβα, ασχέτως πού κατέληξε. Το κράτος έχει εκμεταλλευθεί ό,τι μπορεί να είναι εκμεταλλεύσιμο από τις σχετικές δραστηριότητες (φαίνεται πως κάπου 10% δεν είναι φούμαρα). Και «η επιστήμη» έχει συνδεθεί με το στρατό, τη βιομηχανία και το κράτος ως ιδεολογία, ως οργάνωση της εργασίας και ως συγκεκριμένοι επιστήμονες (αυτό δεν είναι καθόλου φούμαρα). Είναι η επιστημονική εκδοχή της διαδικασίας που ο Κέινς έχει περιγράψει ως «φιάλες με λεφτά θαμμένες σε ανθρακωρυχεία». Ο Πρόεδρος αναγνωρίζει τη γενική λειτουργία του πράγματος με τη φράση «η ανάληψη

κινδύνων και συνεπώς απώλειας κεφαλαίου όταν τα προγράμματα δεν στέφονται από επιτυχία, είναι το κλειδί των καινοτόμων ερευνητικών προγραμμάτων». Τα καινοτόμα ερευνητικά προγράμματα που προορίζονται για αποτυχία (αλλά πού να ξέρεις) είναι το διάστημα, οι βιοτεχνολογίες, η πυρηνική σύντηξη, η τεχνητή νοημοσύνη και οι κβαντικοί υπολογιστές. Δεν ξέρετε τι είναι οι κβαντικοί υπολογιστές; Μην ανησυχείτε, κανείς δεν ξέρει.

Ο Πρόεδρος προσεγγίζει το ζήτημα της **ιδεολογικής ηγεμονίας** ξεκινώντας από τη διαπίστωση ότι «δεν είμαστε σαν τους άλλους». Γιατί εμείς οι Ευρωπαίοι θέτουμε στο επίκεντρο τον Άνθρωπο, τον ελεύθερο, ορθολογικό και φωτισμένο ιδιώτη. Τη σήμερα βέβαια, ο φωτισμένος ιδιώτης κινδυνεύει από πολύ μικρή ηλικία:

Σήμερα οι ζωές μας λαμβάνουν χώρα σε έναν χώρο πολύ διαφορετικό, και αυτό ισχύει ακόμη περισσότερο για τα παιδιά και τους εφήβους μας – μιλάω για τον ψηφιακό χώρο. Και σε αυτό τον χώρο δεν ασκούμε κανέναν έλεγχο. Σε αυτό τον χώρο, όχι μόνο δεν παράγουμε αρκετό περιεχόμενο (...) αλλά και δεν θέτουμε πλέον τους κανόνες. Πρόκειται για βαθιά ανθρωπολογική και πολιτισμική μεταβολή. Όταν τα σημερινά παιδιά σπαταλούν ώρες μπροστά από οθόνες, όταν οι έφηβοι ανακαλύπτουν τον πολιτισμό, την ανθρωπινή οικειότητα και τη συναισθηματική ζωή μέσω της οθόνης και του περιεχομένου στο οποίο τους εκθέτει, όταν η δημοκρατική αντιπαράθεση διεξάγεται σε αυτό τον χώρο, τον ψηφιακό χώρο, συζητάμε στα σοβαρά να τον αναθέσουμε σε άλλους; Όχι.

Καραγουστάρει ο Πρόεδρος τις οθόνες· μόνο που οι οθόνες είναι των Αμερικανοκινέζων. Προς το παρόν μάλιστα, οι Αμερικανοκινέζοι μάς έχουν πάρει φάλαγγι τόσο άσχημα που η μόνη ρεαλιστική λύση είναι η απαγόρευση πρόσβασης στον ψηφιακό χώρο για τους κάτω των 15 ετών δίχως γονεϊκή επίβλεψη. Είναι κι αυτό τμήμα της «Γκραμισιανής μάχης» για την ηγεμονία της Ευρωπαϊκής ιδέας, που προς το παρόν την κερδίζουμε, αλλά μόνο στο εσωτερικό.

Τέλος πάντων. Αυτό που απομένει είναι το ζήτημα του **στρατού**. Ο Πρόεδρος το έχει πρώτο – πρώτο, αλλά εμείς το αφήσαμε τελευταίο για τη σούμα. Λοιπόν, όπως είδαμε, οι Αμερικάνοι και οι Κινέζοι παραβιάζουν τους κανόνες του διεθνούς εμπορίου και επιδίδονται σε «διπολική σύγκρουση». Εμείς πρέπει «να απορρίψουμε αυτή τη διπολική σύγκρουση», «φτιάχνοντας μια Ευρώπη που δεν θα είναι υποτελής των ΗΠΑ». Με άλλα λόγια, η σύγκρουση πρέπει να μετατραπεί σε πολυπολική με τα σωστά της. Για να κατορθώσουμε ετούτο τον ευγενή στόχο πρέπει να στήσουμε «αυτό που αποκαλούμε πολεμική οικονομία και για το οποίο εργαζόμαστε σκληρά μαζί με τους υπουργούς μας». Μέσα σ' όλα που ήδη περιγράψαμε, πρέπει να στήσουμε μια Ευρωπαϊκή αμυντική βιομηχανία με τα ούλα της. Όντως, στους επόμενους μήνες, ο Πρόεδρος θα καλέσει τους εταίρους για να στήσουν μια

πρωτοβουλία Ευρωπαϊκής Άμυνας από την οποία θα προκύψουν οι σχετικές δυνατότητες: η αντιπυραυλική άμυνα, τα όπλα μεγάλου βεληνεκούς και όλες οι άλλες χρήσιμες δυνατότητες. Η Γαλλία θα αναλάβει τον ρόλο που της αντιστοιχεί. Διαθέτουμε ένα ολοκληρωμένο στρατιωτικό μοντέλο που στοχεύει στην οργάνωση του πλέον αποτελεσματικού στρατού της ηπείρου μας, και επίσης διαθέτουμε πυρηνικά όπλα και την αποτρεπτική ικανότητα που τα συνοδεύει. Πράγματι, η πυρηνική αποτροπή αποτελεί την καρδιά του γαλλικού αμυντικού δόγματος. Συνεπώς αποτελεί βασικό στοιχείο της άμυνας της ευρωπαϊκής ηπείρου. Χάρη σε ετούτη την αξιόπιστη άμυνα, θα μπορούσαμε να οικοδομήσουμε τις εγγυήσεις ασφάλειας που αναμένουν οι εταίροι μας σε ολόκληρη την Ευρώπη, αλλά και να συνεισφέρουμε στην οικοδόμηση ενός κοινού πλαισίου ασφαλείας ώστε να εγγυηθούμε την ασφάλεια όλων.

Αν μη τι άλλο, πήραμε μια ιδέα για τον κρατικό τρόπο σκέψης. Τρομακτικός - έτσι δεν είναι; Παρ' όλα αυτά, και δυστυχώς για τον Πρόεδρο, στην περίπτωση της «Ενωμένης Ευρώπης», ο κρατικός τρόπος σκέψης αντιμετωπίζει ορισμένα προβλήματα.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΝΩΜΕΝΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Το πραγματικό τέλος του κόσμου είναι η κατάρρευση μιας προηγούμενης διευθέτησης των διεθνών σχέσεων. Ο νέος κόσμος αναδύεται ως το δίπολο ΗΠΑ-Κίνας και η μεταξύ τους σύγκρουση. Μπροστά σε αυτό το πρόβλημα, η γαλλική

«βιομηχανία», από τα όπλα έως τη «ζωική πρωτεΐνη», βρίσκεται (προφανώς) στο επίκεντρο των προτάσεων του Προέδρου. Ταυτόχρονα όμως, από αυτή την (αναγκαστικά) εθνική αφετηρία, πρέπει με κάποιο (πειστικό) τρόπο να προκύψουν παγκόσμιου βεληνεκούς στρατηγικές.

Φαινομενικά, ο Πρόεδρος δεν τα πάει κι άσχημα. Προτείνει τη σύσταση μιας «πολεμικής οικονομίας» σε ευρωπαϊκή κλίμακα. Η πολεμική οικονομία είναι μια μερκαντιστική οικονομία. Θα μειώσουμε τις εισαγωγές. Θα ξεπεράσουμε τις εξαρτήσεις. Θα τρώμε ό,τι παράγουμε. Θα καταναλώνουμε ό,τι παράγουμε. Θα σκεφτόμαστε ό,τι παράγουμε. Θα τονώσουμε την εσωτερική παραγωγή με κρατικό χρήμα. Θα παραβιάσουμε τους κανόνες του διεθνούς εμπορίου. Θα οργανώσουμε τη μετανάστευση. Θα επιτηρήσουμε και θα προστατεύσουμε τα σύνορα. Θα κλειστούμε στον εαυτό μας – ως «Ευρώπη». Ο τελικός στόχος: να σκοτώνουμε με ό,τι παράγουμε.

Αυτό το φασιστικό όραμα ενός κλειστού κόσμου δεν είναι άνευ προηγουμένου. Υιοθετεί τους τρόπους με τους οποίους το αμερικανικό κράτος αντεπεξήλθε στην προηγούμενη κατάρρευση των διεθνών σχέσεων κατά τη δεκαετία του '70. Από εκεί προκύπτουν επιμέρους ιδέες, όπως η έμφαση στην «έρευνα» μέσω αντιγραφής της DARPA. Όπως οι πολλαπλές χρήσεις της «περιβαλλοντικής κρίσης». Ή όπως η «ευρωπαϊκή αντιπυραυλική άμυνα», που προκύπτει από τον «Πόλεμο των Αστρων», μια καλή ιδέα τόνωσης και στρατιωτικοποίησης της εθνικής οικονομίας που παρουσίασε ο Πρόεδρος Ρήγκαν στις αρχές της δεκαετίας του '80.³ Από εκεί προκύπτει και η έμφαση στις υπαρξιακές κρίσεις, το γενικευμένο υπαρξιακό άγχος από οθόνης.

Στην περίπτωση του Προέδρου Μακρόν όμως, το δοκιμασμένο φασιστικό όραμα έχει ορισμένα προβληματάκια. Συγκεκριμένα ότι η «Ευρώπη» δεν είναι ένα κράτος: είναι πολλά. Οπότε, από τα πολλά προβληματάκια, το μεγαλύτερο είναι αυτό που παραλείπεται. Λέγεται Γερμανία. Η Γερμανία εμφανίζεται μόνο εμμέσως στον λόγο του Προέδρου. Αλλά είναι η Γερμανία που είχε αναθέσει τις ενεργειακές τις προμήθειες στη Ρωσία - οι Γάλλοι παράγουν τα ηλεκτρόνιά τους από πυρηνικούς αντιδραστήρες. Είναι η Γερμανία που είχε αναθέσει την παραγωγή στην Κίνα και την στρατιωτική της προστασία στις ΗΠΑ. Είναι η Γερμανία που αντιμετωπίζει τον ρωσοουκρανικό πόλεμο στα σύνορά της.

Ο παλιός κόσμος καταρρέει. Η Γερμανία αντιμετωπίζει τις συνέπειες των εξαρτήσεων που είχε χτίσει στην προηγούμενη διευθέτηση ακόμη πιο έντονα απ' ό,τι η Γαλλία. Αλλά από τη γερμανική σκοπιά, οι μονόδρομοι του Προέδρου Μακρόν δεν είναι και τόσο μονόδρομοι. Η Γερμανία μπορεί να αρχίσει να εξοπλίζεται, δηλαδή να ακολουθήσει κατά γράμμα τις προτάσεις του Προέδρου σε περισσότερο ερμηνευτικές και λιγότερο «ευρωπαϊκές» κατευθύνσεις. Οι Αμερικάνοι δεν θα δυσανεστηθούν – πιθανόν να επιδιώκουν την ανάδυση μιας πολεμικής Γερμανίας. Αλλά «η Ευρώπη» θα τρέμει. Αυτό εννοεί ο Πρόεδρος όταν λέει «η Ευρώπη είναι θνητή – μπορεί να πεθάνει»: την ανάδυση μιας αυτόνομης Γερμανίας.

Η Γερμανία δεν είναι το βασικό πρόβλημα της Γαλλίας (είπαμε: το βασικό πρόβλημα είναι η Κίνα και οι ΗΠΑ)· μπορεί όμως να αποδειχθεί το πρώτο πρόβλημα, το πιο επείγον και το πιο κοντινό. Μπροστά στον εκκολαπτόμενο εφιάλτη, ο Πρόεδρος Μακρόν κανακεύει και απειλεί. Διαθέτει τον αποτελεσματικότερο στρατό της ηπείρου. Διαθέτει πυρηνικά όπλα. Είναι διατεθειμένος να αναλάβει τη γερμανική «άμυνα» στη θέση των Αμερικάνων. Ολόκληρος ο λόγος του περί πολεμικής οικονομίας είναι η μέθοδος ανάληψης της γερμανικής «άμυνας» στη θέση των Αμερικάνων. Η θρασύτητα του εγχειρήματος υποστηρίζεται από ισχυρά επιχειρήματα. Το στρατηγικό: κανένα ευρωπαϊκό κράτος δεν μπορεί να ελπίζει ότι θα σταθεί μόνο του στον νέο αναδυόμενο κόσμο. Και το τακτικό: ο Πρόεδρος έχει πυρηνικά – οι Γερμανοί δεν έχουν.

Είπαμε ότι η Γερμανία αναφέρεται μόνο εμμέσως στον λόγο του Προέδρου. Ανακριβές, γιατί υπάρχει και το εξής απόσπασμα:

Δεν είμαστε όπως οι άλλοι. Δεν πρέπει ποτέ να το ξεχάσουμε. Δεν είμαστε όπως οι άλλοι. Ο Αλμπερ Καμύ, στα «Γράμματα σ' έναν φίλο Γερμανό», περιλαμβάνει κι ετούτη την υπέροχη φράση: «Η Ευρώπη μας είναι μια περιπέτεια κοινή, που θα συνεχίσουμε να την επιδιώκουμε ακόμη και παρά τη θέλησή σας [despite you], στους ανέμους της νοημοσύνης».

Όταν ο Καμύ έγραψε την υπέροχη φράση του, η Γαλλία βρισκόταν υπό Γερμανική κατοχή.

Οι άνεμοι φυσάνε.

ΟΙ ΠΕΡΙΠΛΟΚΕΣ ΤΗΣ ΖΩΙΚΗΣ ΠΡΩΤΕΪΝΗΣ

Ας χρησιμοποιήσουμε ξανά την εικονογράφηση του παλιού κειμένου περί μερκαντισμού. Περιέργως ήταν γαλλικής προέλευσης. Περιέργως αφορούσε τη «ζωική πρωτεΐνη».

30 Ιανουαρίου 2013. Μια καλή ιδέα του Γάλλου «υπουργού Παραγωγικότητας» ήταν οι ταμπέλες με την επιγραφή «προϊόντα γαλλικής κατασκευής» στα γαλλικά σούπερ μάρκετ. Ο ίδιος έλεγε ότι το έκανε γιατί «ο ΠΟΕ δεν προστάτευσε τις ευρωπαϊκές αγορές από τα κινεζικά προϊόντα». Σήμερα ο Γάλλος πρόεδρος προτείνει την αναγραφή του ανθρακικού αποτυπώματος – καταλάβετε, είναι πιο Ευρωπαϊκό.

Η μαλακία ήταν ότι λίγο μετά κάποιος διέσπειρε τη φήμη ότι το γαλλικό κρέας μπορεί να εμπεριέχει ίχνη αλόγου, ειδικά τα λουκάνικα. Οι ταμπέλες άλλαξαν με τον τρόπο που βλέπετε. Επειδή οι Ευρωπαίοι καταναλωτές ακόμη δεν έχουν κατανοήσει ότι η ζωική πρωτεΐνη είναι το ίδιο πράγμα απ' ό,τι αν προέρχεται, ο Πρόεδρος παρέλειψε να συμπεριλάβει τις ακρίδες στο σχέδιο τροφικής ανεξαρτησίας (το ψάξαμε με το Ctrl-F, αλλά τίποτα).

1. "Emmanuel Macron: Europe-It can Die. A new Paradigm at the Sorbonne", <https://geopolitique.eu/en/2024/04/26/macron-europe-it-can-die-a-new-paradigm-at-the-sorbonne>, 26/04/2024 [τελευταία πρόσβαση 2/5/2024]. Σημειώστε ότι όπου λέμε «ο Πρόεδρος», εννοούμε «οι λογογράφοι του».

2. Στο λεξικό η λέξη «conditionality» μεταφράζεται ως «απαίτηση που συνοδεύει τον δανεισμό χρημάτων». Ο Πρόεδρος χρησιμοποιεί την ίδια λέξη για τον δανεισμό εργατών και απαιτεί «διαφάνεια».

3. Από εκεί προκύπτουν και οι πρόσφατες σχετικές ορέξεις του κυρίου Δένδια, αλλά αυτό είναι άλλο καπέλο.

4. Sabine Kinhardt, "SPD faces the ruins of its Russia policy", <https://www.dw.com/en/germanys-ruling-spd-faces-the-ruins-of-its-russia-policy/a-61206332>, 22/03/2022.

